

Marine nog wel! Velen raakten gevoelig voor het argument dat het voor de regering tijd werd, ook in Nederland haar gezag over een breed front te versterken en met alle kracht te onderstrepen.

Aldus geschiedde.

Nog in februari werd verboden, de bladen van de sociaal-democratische Arbeiderspers in militaire cantines ter lezing te leggen. Het departement van defensie richtte een bureau op om de politieke gezindheid van kandidaten voor marine-personeel vertrouwelijk te onderzoeken; met het onderzoek naar het milieu waaruit zij afkomstig waren, belastte zich de Centrale Inlichtingsdienst; voortaan werden veruit de meeste kandidaten geweerd: in het tweede halfjaar van 1934 bijvoorbeeld meer dan 900 van de 1000 die zich aangemeld hadden.¹ Voorts ging de Inlichtingsdienst er toe over, namen en adressen van vooraanstaande communisten (bestuursleden, propagandisten, colporteurs enz.) op aparte lijsten te plaatsen; de namen en adressen van alle lezers van *De Tribune* werden op kaart gebracht.² Eind maart '33 werd voorts in de Centrale commissie voor georganiseerd overleg in ambtenarenzaken het regeringsvoorstel aanhangig gemaakt om aan artikel 97 van het rijks-ambtenaren-reglement een lid toe te voegen dat de regering bevoegdheid gaf, een ambtenaar 'op grond van revolutionaire gezindheid' ontslag te geven, eervol, maar ongevraagd; zodanig ontslag zou ook verleend kunnen worden aan elke ambtenaar

'die lid is van een vereniging waarvan Onze minister, voorzitter van de raad van ministers, verklaard heeft dat zij geacht moet worden, doeleinden na te streven of middelen aan te wenden, welke de inwendige veiligheid van de staat kunnen in gevaar brengen of schaden, of die op enigerlei wijze medewerking of steun verleent aan een zodanige vereniging of aan van haar uitgaande actie.'

Bij de algemene verkiezingen van 26 april 1933 (de verkiezingen 'met de 54 politieke partijen', d.w.z. 54 verschillende lijsten) verloor de SDAP twee zetels, won de CPN er twee en verwierf Sneevliet's Revolutionair-Socialistische Partij één zetel; één zetel kregen ook twee kleine partijen die als linkse afsplitsingen binnen het katholieke, resp. het protestantse volksdeel gezien konden worden: de Rooms-Katholieke Volkspartij en de Christelijk-Democratische Unie. Aan de uiterste rechterzijde moest het Verbond van Nationaal Herstel dat zich, met generaal Snijders, opperbevelhebber in de eerste wereldoorlog, als lijsttrekker, druk geroerd had (het komt in ander

¹ CI, *Verslag van de op 23 nov. 1934 gehouden vergadering van politie-verbindingen*, p. 14-16. ² CI, *Verslag van de op 24 nov. 1933 gehouden vergadering van politie-verbindingen*, p. 35.